

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. leden van de Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid
Per mail: cie.jv@tweedekamer.nl

Datum: 1 april 2025
Contact: drs. E. van Hoek (evanhoek@npvzorg.nl)
Betreft: Reactie op WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland' (36390-6) ten behoeve van commissiedebat Personen- en familierecht d.d. 9 april 2025

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid,

Op woensdag 9 april a.s. staat een commissiedebat gepland over Personen- en familierecht waarbij het WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland'¹ op de agenda staat.

Een on vervulde kinderwens is verdrietig. Het is invoelbaar dat mensen met een sterke kinderwens draagmoederschap als een oplossing zien. Maar een in zichzelf legitieme wens kan niet tegen elke prijs worden gerealiseerd. Zeker niet als daar ook anderen bij betrokken zijn. Vanuit dit perspectief reageert de NPV-Zorg voor het leven op het bovengenoemde rapport. In deze brief vindt u onze belangrijkste overwegingen.

1.	Het gaat om 165 unieke zaken in 6 jaar	2
2.	Er ontbreekt een optie in het rapport	2
3.	Draagmoederschapsregeling strijdig met interlandelijk adoptieverbod	2
4.	De bijdrage over hechting is eenzijdig	4
5.	Het recht op een kind bestaat niet	6
6.	Conclusie: het kind wordt object van een niet bestaand recht	7

¹ [WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland' \(36390-6\)](#).

1. Het gaat om 165 unieke zaken in 6 jaar

In de periode van 2017 tot en met 2022 zijn er in Nederland 165 ‘unieke zaken’ gedetecteerd.² De NPV concludeert hieruit dat het om een op dit moment inderdaad vrij unieke praktijk gaat. Dit leidt tot vragen voor de minister.

Vraag 1: Kan de minister uitleggen waarom er een wet moet komen voor een praktijk van gemiddeld 27,5 gevallen per jaar?

Vraag 2: Erkent de minister dat het wettelijk regelen van een bepaalde praktijk kan leiden tot acceptatie en toename van die praktijk?

2. Er ontbreekt een optie in het rapport

Het rapport verscheen in opdracht van de Minister voor Rechtsbescherming ‘met als doel om meer zicht te krijgen op het *aantal* draagmoederschapstrajecten dat Nederlandse wensouders aangaan en de *kenmerken* van deze trajecten’³. Het rapport doet echter ook aanbevelingen om te komen tot een wettelijk kader.⁴

Nu de schrijvers van het rapport zich wagen aan aanbevelingen over een wettelijke regeling, moet worden vastgesteld dat de opties onvolledig zijn. Het rapport stelt: ‘Alle betrokkenen in deze studie gaven aan dat er een noodzaak bestaat om te komen tot een wettelijke regeling voor draagmoederschap. Dat geldt zowel voor voorstanders van draagmoederschap als voor personen met een meer kritische houding ten opzichte van draagmoederschap.’⁵ Volgens het rapport zouden beide houdingen leiden tot dezelfde gewenste uitkomst: een wettelijke regeling voor draagmoederschap die de bestaande praktijk in goede banen zou moeten leiden.

Vraag 3: Realiseert de minister zich dat er nog een andere optie is dan het “goed regelen” van draagmoederschap, bijvoorbeeld een verbod?

3. Draagmoederschapsregeling strijdig met interlandelijk adoptieverbod

Interlandelijke adoptie verboden vanwege vooropstaand belang van het kind

Op 16 april 2024 heeft de Kamer een motie aangenomen die de regering verzocht te komen met een nieuw plan waarmee interlandelijke adoptie op zorgvuldige wijze wordt afgebouwd. Staatssecretaris Struycken kwam in december 2024 met een afbouwplan.⁶ ‘De belangen van

² Van deze 165 unieke zaken gaat het in 94 gevallen om een binnenlands draagmoederschapstraject. Bij 71 zaken ging het om een buitenlands draagmoederschapstraject.

³ Nadruk toegevoegd; [Aanbiedingsbrief WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’](#).

⁴ [WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’ \(36390-6\)](#), p. 185-186.

⁵ [WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’ \(36390-6\)](#), p. 185.

⁶ <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-c3107aa46622d7186550dbd77d49177f9888479f/pdf>

het kind worden het best gediend wanneer het kan opgroeien in een veilige omgeving in het eigen land, de eigen regio of de eigen cultuur', aldus Struyken.⁷

Volgens de minister worden de belangen van het kind hierbij vooropgezet en heeft dat in dit geval geleid tot een verbod op deze praktijk.

Vraag 4: Is de minister zich ervan bewust dat, alhoewel er wel een zorgvuldige wetgeving is omtrent interlandelijke adoptie, dit ontoereikend is bevonden om het belang van het kind te garanderen, omdat de praktijk *zelf* tegen het belang van het kind is?

Vraag 5: Is de minister het ermee eens met dat de belangen van het kind, bij alle acties die kinderen aangaan, voorop dienen te staan conform artikel 3 van het VK-Kinderrechtenverdrag?⁸

Vraag 6: Kan de minister uitleggen of en hoe draagmoederschap zelf (niet de regels daaromtrent) de belangen van het kind dienen?

Draagmoederschap niet in belang van het kind

Bij *buitenlandse* trajecten is de juridische route die gevolgd moet worden afhankelijk van de wet- en regelgeving van het desbetreffende land.⁹ 'De Nederlandse wet kent geen mogelijkheid tot ontkenning van het moederschap, waardoor voor *binnenlandse* trajecten geldt dat de enige weg om juridisch ouderschap over te dragen *van een draagmoeder naar een wensouder, via adoptie* leidt.' aldus het rapport.¹⁰ Volgens het geldende beginsel 'mater semper certa est', is de moeder uit wie het kind geboren wordt, de juridische moeder. Bij draagmoederschap adopteren de wensouders het kind vervolgens van de draagmoeder, zo vervolgt het rapport hier. 'Zowel professionals als wensouders hebben redenen genoemd om de Raad [van de Kinderbescherming] te willen mijden, bijvoorbeeld *vanwege de angst dat de Raad zal oordelen dat adoptie niet in het belang van het kind is*, terwijl het kind al geboren is', zo staat in het WODC-rapport.¹¹ Hieruit blijkt dat men zich realiseert dat het tot stand brengen van een kind via de draagmoederschapsconstructie om het vervolgens te "adopter" door de draagmoeder, niet in het belang van het kind is.

Vraag 7: Realiseert de minister zich dat de praktijk van draagmoederschap niet in het belang van het kind is, en daaruit volgt dat dat belang dus niet voorop staat¹²?

⁷ <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-c3107aa46622d7186550dbd77d49177f9888479f/pdf>, p. 1.

⁸ Article 3

1. 'In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration', [Convention on the Rights of the Child | OHCHR](#).

⁹ Nadruk toegevoegd; [WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland' \(36390-6\)](#), p. 21.

¹⁰ Nadruk toegevoegd; [WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland' \(36390-6\)](#), p. 21.

¹¹ Nadruk toegevoegd; [WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland' \(36390-6\)](#), p. 8.

¹² Zoals geformuleerd in artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag: 'the best interests of the child shall be a primary consideration'.

Vraag 8: Kan de minister uitleggen waarom er een wettelijke regeling moet komen voor een praktijk die tegen het belang van het kind is?

In de conclusie over de rechten van het kind concludeert het rapport: ‘Ook voor kinderen die geboren worden uit een draagmoeder geldt dat zij kwetsbaar zijn voor inbreuken op hun rechten. De focus ligt hierbij vooral op het recht van het kind op afstammingsinformatie. Alle betrokkenen in deze studie geven aan veel belang te hechten aan het recht op afstammingsinformatie.’ Bij deze ‘focus’ gaat het erover hoe de praktijk het best uitgevoerd kan worden in plaats van de nodige inzichten over *de praktijk zelf*.

Vraag 9: Kan de minister verklaren waarom er enerzijds een verbod komt op interlandelijke adoptie, waarbij het om een *oplossing* zou gaan voor een schrijnende situatie, en er anderzijds wordt gepleit voor een wettelijke regeling voor draagmoederschap, waarbij bewust een dergelijke schrijnende situatie wordt *gecreëerd*?

4. De bijdrage over hechting is eenzijdig

In hoofdstuk 7 van het rapport wordt “gehechtheid” besproken, een bijzonder opmerkelijke term.¹³ Waar gehechtheid de ‘band tussen kind en opvoeder of verzorgers’¹⁴ betekent, gaat het bij ‘hechting’ om de band tussen ouder en kind. Het woord ‘hechting’ komt in het rapport wel aan bod, maar voornamelijk als het gaat over hoe *wensouders* betere hechting met het kind zouden kunnen krijgen. ‘Voor wensouders kan het lastig zijn dat ze de prenatale fase niet zelf meemaken. In het onderzoek kwam echter naar voren dat zij op verschillende manier betrokken worden bij de zwangerschap, bijvoorbeeld doordat ze veel contact hebben met de draagmoeder, haar buik mogen voelen, en meegaan naar echo’s.’¹⁵

In een rapport als het onderhavige, waar het gaat over een praktijk waarbij de unieke band tussen moeder en kind wordt verbroken, zouden de consequenties van die breuk voor het pasgeboren kind uitvoerig aan bod moeten komen. Het rapport volstaat met een summiere en eenzijdige benadering van dit aspect. Er worden enkele studies aangehaald waaruit geen negatief effect zou zijn gevonden op de ontwikkeling van het kind.¹⁶ De focus ligt verder met name op hoe en waar wensouders deze informatie het best aan het opgroeiende kind *kunnen vertellen*.¹⁷

Draagmoederschap ‘de normaalste zaak van de wereld’?

Als het gaat om wat draagmoederschap nu voor een kind betekent, wordt volstaan met de volgende benadering:

¹³ Zie bijvoorbeeld [WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’ \(36390-6\)](#), p. 172.

¹⁴ <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/problematische-gehechtheid/definitie/ontwikkeling-van-gehechtheid/>; [Wat is gehechtheid](#)

¹⁵ [WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’ \(36390-6\)](#), p. 181.

¹⁶ [WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’ \(36390-6\)](#), p. 170.

¹⁷ [WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’ \(36390-6\)](#), p. 174-178.

‘Een reactie die in verschillende gesprekken naar voren kwam, was dat het voor de betreffende kinderen *de normaalste zaak van de wereld* was dat ze geboren waren met hulp van een draagmoeder. De allereerste reactie van één van de kinderen die wij spraken na het zien van de video (waarin een jongen vertelt over hoe hij is geboren) is hierbij erg beeldend. Het kind vroeg meteen: “Ik weet niet wie hij bedoelt met z’n moeder... Bedoelt hij dan zijn draagmoeder of zijn biologische moeder, van de eitjes en zaadjes zeg maar?”. De mogelijkheid dat kinderen via draagmoederschap geboren worden was voor dit kind dus *zo normaal*, dat hij/zij er meteen van uit ging dat het kind op de video ook op die manier ter wereld was gekomen. In gesprekken met wensouders kwam ook naar voren dat het voor kinderen een *heel normale situatie* is en voelt. Daarbij werd benoemd dat het pas raar of gek wordt als de omgeving zo reageert.’¹⁸

Sommige kinderen groeien op zonder schoon drinkwater. Dit kan voor hen ook de normaalste zaak van de wereld zijn, ze weten immers niet beter. Dit betekent echter niet dat vervuild drinkwater geen schade in het kind kan achterlaten. Zo doet bijvoorbeeld draagmoederschapskind Olivia Maurel haar verhaal op TikTok. Van jongs af aan wist ze dat er iets in het gezin aan de hand was. ‘Het is een ongemakkelijk gevoel dat je hebt. Je weet niet waar je het moet zoeken, maar je weet dat het er is.’¹⁹ In haar zoektocht naar identiteit heeft ze inmiddels contact gelegd met haar draagmoeder. ‘Ik had haar nodig voor antwoorden op leemtes die ik altijd voelde. Hoe was mijn geboorte? Waarom gaf ze me weg?’ Volgens Laurel wordt het kind in draagmoederschap vaak genegeerd. Anne Schaub, een Belgische psychotherapeut, schreef eerder een boek over de relatie tussen moeder en kind tijdens de zwangerschap en kort daarna. ‘Tijdens de negen maanden in de baarmoeder ontwikkelt het kind een sterke hechting met de moeder die hem draagt’, zegt ze verwijzend naar studies van experts op dit gebied zoals Donald Winnicott en John Bowlby. ‘De basis van zijn identiteit is daar geworteld.’ Na 25 jaar kinderen te hebben geobserveerd, is de psycholoog duidelijk: ‘Geen enkel kind blijft onverschillig tegenover een definitieve breuk met de moeder uit wie hij geboren is. Verlatingsangst en de zoektocht naar identiteit zijn veelvoorkomende gevolgen.’ Volgens Schaub moeten de psychologische effecten van zo’n scheiding verder worden geanalyseerd.²⁰

Het rapport concludeert als volgt: ‘Uit andere studies blijkt dat veel kinderen ook onverschillig zijn over het traject, hoewel meer onderzoek nodig is om hier conclusies over te trekken’²¹. Hoewel er wellicht minder onderzoek is gedaan naar de opgegroeide generatie draagmoederschapskinderen, bestaat er geen gebrek aan beschikbare kennis over de hechting tussen moeder en kind. Daarnaast weten we ook steeds meer over microchimerisme en epigenetica.

¹⁸ Nadruk toegevoegd; [WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’ \(36390-6\)](#), p. 179.

¹⁹ [Olivia werd geboren via een draagmoeder: „Ik wist altijd al dat er iets mis was”](#).

²⁰ [Olivia werd geboren via een draagmoeder: „Ik wist altijd al dat er iets mis was”](#).

²¹ [WODC-rapport ‘Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland’ \(36390-6\)](#) p. 182.

Vraag 10: Waarom ontbreekt, als het gaat om het belang van kinderen en daaruit voortvloeiende kinderrechten, essentiële deskundige inbreng over hechting tussen moeder en kind en de gevolgen van een breuk?

Vraag 12: Nu essentiële kennis over hechting en de gevolgen van het gebrek daarvan en/of de breuk daarmee in ruime mate beschikbaar is, maar desondanks in het rapport buiten beschouwing is gebleven, waarom wordt deze diep ingrijpende zaak in het rapport voorgesteld als 'de normaalste zaak van de wereld'?

Door verbod op interlandelijke adoptie wordt toename draagmoederschap verwacht

Gezien het recente verbod op interlandelijke adoptie is het aannemelijk dat er nog meer vraag komt naar draagmoederschap, zo vertelt het WODC-rapport.²²

Volgens hoogleraar Ian Sumner is het 'naïef om te denken dat met een adoptiestop ook de kinderwens van echtparen verdamp't'²³. Dit leidt naar een volgend punt.

5. Het recht op een kind bestaat niet

Het rapport maakt terecht duidelijk: wensouders hebben geen recht op een kind.²⁴ 'Hoe diep en oprecht de kinderwens van wensouders ook is, de ongemakkelijke realiteit hier is dat ouders zich nooit kunnen beroepen op een recht om kinderen te krijgen. Dat recht bestaat immers niet. Zouden ouders het recht op een kind hebben, dan zou dat immers onvermijdelijk met zich meebrengen dat het kind object van dat recht wordt. Dat is in strijd met het fundament onder kinderrechten, dat juist wordt gevormd door de erkenning van het kind als subject en niet als object van rechten.'²⁵ Dit is correct alhoewel hier vervolgens niet de hieruit voortvloeiende conclusie aan wordt verbonden. Het vormt een goede omschrijving van wat er feitelijk gebeurt bij draagmoederschap: het kind wordt een object van een vermeend recht van de wensouder(s) en de draagmoeder.

Het gaat dus hier om een niet-recht (wensouders) versus rechten (kind): namelijk niet alleen om de eigen ouders te kennen maar ook door hen (waar mogelijk) te worden opgevoed, met behoud van identiteit.²⁶

Vraag 13: Ziet de minister, als het gaat om de communicatie richting het publiek, 1) dat draagmoederschap tegen het belang van het kind is; 2) dat draagmoederschap de rechten van het kind schendt; en 3) dat er geen recht op een kind bestaat?

²² WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland' (36390-6), p. 11.

²³ „Als adoptie straks echt helemaal verboden is, wat gaan kinderloze echtparen dan doen?”

²⁴ WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland' (36390-6), p. 148.

²⁵ WODC-rapport 'Het Gedragen Kind, Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland' (36390-6), p. 186.

²⁶ Zie VN-Kinderrechtenverdrag.

6. Conclusie: het kind wordt object van een niet bestaand recht

Het doel van de opdracht van het WODC-rapport was om meer inzicht te krijgen op de prevalentie van draagmoederschap en kenmerken van de trajecten in Nederland. Het blijkt te gaan om een opvallend laag jaarlijks gemiddelde. Waar het rapport zich waagt aan aanbevelingen omtrent een wettelijke regeling, ziet het een belangrijke derde optie over het hoofd en dat is een *verbod* op draagmoederschap. Deze optie dient, gelet op de belangen en rechten van het kind en de overeenkomsten met interlandelijke adoptie, waarover recent een verbod werd afgekondigd, overwogen te worden. Daarnaast valt het op dat waar het rapport ingaat op 'gehechtheid', beschikbare kennis over de hechting tussen de vrouw en het door haar in de baarmoeder gedragen kind en de gevolgen van die breuk voor het kind, niet bij het rapport betrokken is. Als het gaat over de belangen van kinderen, wordt gesteld dat kinderen geen schade zouden ondervinden aan hun rol als object binnen een draagmoederschapsregeling, terwijl de meta-analyse om hierover een gewogen uitspraak te doen, ontbreekt. Het rapport maakt terecht duidelijk dat een recht op een kind niet bestaat.

Bij draagmoederschap wordt het kind object van een niet-bestaand recht op een kind, terwijl het kind zelf wél rechten heeft. De NPV-Zorg voor het leven benadrukt dat de draagmoederschapspraktijk de rechten van het kind en diens onderliggende belangen schaadt, namelijk om niet alleen zijn of haar ouders te kennen, maar ook (waar mogelijk) door hen te worden opgevoed.

Hoogachtend,

NPV - Zorg voor het leven

dr. Bert-Jan Heusinkveld
Directeur NPV-Zorg voor het leven

De NPV is een christelijke organisatie die opkomt voor de zorg voor het leven en tevens de grootste patiëntenorganisatie van Nederland. Met een bureau van professionals, rond 46.000 leden en 70 lokale afdelingen met ruim 6.000 vrijwilligers is de NPV actief op de terreinen beleidsbeïnvloeding, advies & toerusting en vrijwillige thuishulp. De NPV onderhoudt een groot netwerk binnen en buiten christelijk Nederland op thema's en projecten rond medische ethiek, met nadruk op begin en einde van het leven (onder andere prenataal onderzoek, zwangerschapsafbreking, palliatieve zorg, euthanasie en het actuele debat rond 'voltooid leven'). Tevens voert de NPV jaarlijks onderzoek uit onder haar leden naar kennis, opvattingen en ervaringen over actuele medisch ethische thema's.